

30 Soruda Basın İş Kanunu'nda Gazeteci

Mehmet Ali ŞUĞLE^(*)

Giriş

Mülkiyeliler Birliği Dergisi için kaleme alınan bu yazıda, Basın İş Kanunu'na yönelik bir takım temel bilgiler genel olarak verilmeye çalışılacaktır. Okuyucu kitlesi göz önüne alınarak fazlaca teknik ya da hukuki sorunlara değinilmeyecek, konular ya da sorunlar genel çerçeveler içinde sunulmaya gayret edilecektir. Anlatım kolaylığı sağlaması bakımından soru yanıt yöntemini uygun gördük.

1. Basın İş Kanunu nedir?

Kısaca Basın İş Kanunu olarak adlandırılan yasanın tam adı, 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun'dur. 13.6.1952 tarihinde kabul edilen bu yasa, 4.1.1961 tarih ve 212 sayılı yasa ile büyük bir değişikliğe uğramıştır. 10.1.1961 tarihinde yürürlüğe giren bu değişiklik yasası gazeteciler arasında büyük bir heyecan yaratmış ve anılan 10 Ocak günü çalışan gazetecilerin bayramı olarak kabul edilmiştir. Genellikle yanlış olarak gazeteciler arasında Basın İş Kanunu'ndan 212 sayılı yasa diye bahsedilir. Basın İş Kanunu'nun kısaca, gazeteci ile işvereni arasındaki ilişkileri düzenleyen yasa olarak tanımlayabiliriz.

(*) Yard. Doç. Dr., A.Ü. SBF ÇEEİ Bölümü

2. Basın İş Kanunu'na gereken önem verilmiş midir?

Türk yasa koyucusunun işçi olarak gazeteciye özel bir önem vermesine ve gazetecinin hukuki durumunu İş Kanunu dışında ayrı bir yasa ile düzenlemesine karşın, 1952 yılından bu yana yürürlükte olan Basın İş Kanunu üzerinde yeterli inceleme yapıldığı söylenemez. Bu yasaya ilişkin sadece A. Can Tuncay'ın, Müjdat Şakar'ın, Mehmet Ali Şuğle'nin kitapları bulunmaktadır. Uygulama bakımından ise, ülkemiz basın sektöründeki fiili durum, anılan yasanın uygulanmasını ve sorunların yargı önüne getirilmesini büyük ölçüde engellemektedir. Bu nedenle, Basın İş Kanunu'nun öğretisi ve yargı kararlarında yeterince incelenmediğini söyleyebiliriz.

3. Gazetecilerin korunması neden önemlidir?

Gazetecilik zor, zaman zaman tehlikeli ve özel bir meslektir. Gazeteciler toplumun gözü, kulağı durumundadırlar. Bunlara sağlıklı iş koşulları sağlanması, gazetecilere olduğu kadar toplumu da korumaya yöneliktir. Uluslararası Çalışma Bürosu 1928 yılında "gazetecilerin yaşam ve çalışma koşulları üzerine" bir rapor yayımlamış ve burada, gazetecilerin çalışma yaşamında özel bir yerinin olduğu vurgulanmıştır. Rapora göre, gazeteciler ne el emeği ile çalışan kişilerdir, ne de tam anlamıyla fikren çalışanlara benzerler. Gazeteciler için özel bir statü tanınması zorunludur (Lacordaire-Michel, 1994: 2).

Çağdaş demokrasilerin vazgeçilmez unsurlarından olan basın, yazılı, işitsel, görsel kitle iletişim araçlarıyla olayları, gelişmeleri topluma aktarır. Aynı zamanda yorumlamalar, açıklamalar ve eleştiriler de yaparak toplumu yönlendirir ve böylece kamuoyu oluşturarak önemli bir güç odağı durumuna dönüşür. Bu anlamda basına dördüncü güç ya da kontrol gücü adı verilmektedir (basının önemi konusunda genel olarak bkz. Özek, 1962: 3vd; Ay, 1981: 55-75; Şakar, 2002: 17 vd.; Bohére, 1986: 1; Yücedoğan, 1998: 7-9). Basının işlevini sağlıklı bir biçimde yerine getirebilmesi için kuşkusuz pek çok konuda düzenlemelere gereksinim vardır. Basın kuruluşunun tarafsızlığı, akçalı yönden bağımsızlığı, şeffaf yönetim anlayışı, yayın grubunun ya da dağıtım kurumunun tekel niteliğinin önlenmesi, basın kuruluşları arasında rekabetin kötüye kullanılmasının önüne geçilmesi bunlardan bazılarıdır. Bu konuda en az bu sayılanlar kadar önemli ve bu sayılanları tamamlayan diğer bir husus da, basın kuruluşlarında çalışanların hukuki statüleridir. Sağlıklı bir basına ulaşmanın yolu, işverenlerine ve diğer güçlere karşı yeterince korunan gazetecilerden geçer (Şuğle, 2001: 15-17).

Öte yandan gazetecilik özel bir meslektir. Mesleği özel kılan hususların başında görülen işin toplumsal işlevi gelir. Bunun yanında mesleğin tehlikeleri, zorluğu, yapılan işin temposu, rekabeti gazetecilik mesleğini yapanların özel olarak korunmalarını gerektirir.

4. Basın İş Kanunu'nun gazetecileri yeterli ölçüde koruduğu söylenebilir mi?

Basın İş Kanunu, günümüz gazetecilerinin sorun ve gereksinimlerini karşılamaktan uzaktır. En başta, gazetecinin kim olduğu sorusu dahi yasada açıkta kalmakta, yasada verilen tanımlamanın yetersizliği karşısında gazeteci tam olarak belirlenmemektedir. Bu bağlamda yasanın yeniden ele alınarak düzenlenmesi gerekir. Öte yandan, ülkemizde yaşanan kimi sorunlar, gazetecilerin varolan yasadan doğan haklarını kullanmalarını dahi tamamen ya da kısmen ve büyük ölçüde engellemektedir. Tekelleşme olgusu, basın yasaları arasındaki uyumsuzluklar bu sorunların başlıcalarıdır. Diğer bir temel sorun olan iş güvencesi ise, 15.03.2003 tarihinde yürürlüğe giren 4773 sayılı yasa ile önemli ölçüde bertaraf edilmiştir.

5. Basındaki tekelleşmenin basın iş hukukuna etkisi nedir?

Basındaki tekelleşmenin toplum üzerindeki olumsuz etkileri yanında, iş hukuku açısından da yarattığı görünüm kaygı vericidir. Tekelleşme olgusu ile gazetecilerin istihdam şansları azalmakta, işverenleri ile pazarlık olanakları sınırlanmaktadır. Çalıştıkları sırada da işverenleri ile aralarında çıkan sorunlarda, yeni iş bulamama korkusu nedeniyle yasalardan ve sözleşmelerden doğan haklarını kullanamamaktadırlar.

6. Basın mevzuatındaki uyumsuzlukla kastedilen nedir?

Gazeteciler bakımından sorun çıkaran hususlardan birisi de, gazetecileri doğrudan ilgilendiren mevcut yasalardan Basın İş Kanunu ile Basın Kanunu arasında, kurulması gerekli olan ilişki ve bütünlüğün sağlanamamış olmasıdır. Öte yandan, gazetecilere verilecek basın kartlarının koşullarını belirleyen ve böylece gazetecilere kimlik ve pek çok kolaylıklar sağlayan Basın Kartları Yönetmeliği de yukarıda anılan yasalardan büyük ölçüde kopuk olduğu için, ortaya çıkan karmaşa daha da artmaktadır. Gerçekten de, her ne kadar Basın İş Kanunu'na tabi gazeteci sayılmak için basın kartı sahibi olmak gerekmekte ise de, uygulamada gazetecilik mesleğini yapabilmek için Basın Kartları Yönetmeliği'ne göre verilen basın kartına sahip olmak önem taşır. Basın kartı, her şeyden önce, kişinin gazeteci kimliğinin ispatı

olarak algılanır. Ayrıca bu kart ile gazeteci mesleki pek çok kolaylıklardan yararlanır (basın kartları için bkz. Yücel, 1995).

Basın Kartları Yönetmeliği ile Basın İş Kanunu'nun uyumsuzluğu nedeniyle, gerçekte gazeteci olup da basın kartı sahibi olmayan ya da bunun tersine, aslında gazeteci olmayıp basın kartı sahibi olan kimseler ortaya çıkmaktadır. Bu karmaşanın önlenmesi için mevzuatta bütünlüğe gidilmeli ve özellikle, Basın Kartları Yönetmeliği'nce verilen basın kartlarının Basın İş Kanunu'nun sistemine uygun olması sağlanmalıdır (Şuğle, 2001: 24-27, 81-85).

7. Basın İş Kanunu'nda iş güvencesi getirilmiş midir?

15 Mart 2003 tarihinden itibaren geçerli olan kamuoyunda iş güvencesi yasası olarak adlandırılan 4773 sayılı yasanın 12. maddesi ile Basın İş Kanunu'nun 6. maddesine bir fıkra eklenmiştir. Bu fıkroda "1475 sayılı Kanunun 13/A, 13/B, 13/C, 13/D, 13/E ile 24 üncü maddeleri hükümleri kıyas yoluyla uygulanır", ifadesi yer almaktadır. Diğer bir deyişle, yasa koyucu İş Kanunu'nda öngördüğü iş güvencesine ilişkin değişikliklerin Basın İş Kanunu'nda da kıyas yoluyla uygulanmasını hükme bağlamıştır. Bu hükmün gazetecilerin yararına olduğunda bir kuşku bulunmamaktadır. Bununla beraber, Basın İş Kanunu'nun bozuk metni ve yetersiz anlatımı karşısında, böyle bir kıyas hükmünü uygulamak pek de kolay olmayacaktır.

8. Basın İş Kanunu'nda gazeteci nasıl tanımlanmıştır?

Basın İş Kanunu'nda gazetecinin tanımı, kanunun şümulü başlıklı 1. maddesinde yapılmıştır. Bu maddeye göre, "Bu kanun hükümleri, Türkiye'de yayınlanan gazete ve mevkutelerle haber ve fotoğraf ajanslarında her türlü fikir ve sanat işlerinde çalışan ve İş Kanunu'ndaki "işçi" tanımı dışında kalan kimselerle bunların işverenleri hakkında uygulanır. Bu kanunun şümulüne giren fikir ve sanat işlerinde ücret karşılığı çalışanlara gazeteci denir."

Basın İş Kanunu'nda gazeteci tanımı ilk bakışta kolay gibi görünmesine karşın birçok unsurdan oluşan karmaşık ve çetrefil bir tanımdır. Öte yandan bu tanım gazeteci kavramını belirlemede yetersizdir. Esasen gazetecilik geliştirmekte olan ve özellikle teknolojik yeniliklerle ilerlemeler kaydeden bir meslektir. Bu bağlamda tüm gereksinimleri karşılayacak tam bir yasal tanım verme olanağı bulunmamaktadır. Bu nedenle olası yetersizlikler karşısında uygulamada gazetecilere ve kuruluşlarına, ayrıca somut olaylarda vereceği kararlar ile yargı organlarına gazeteciyi belirleme konusunda önemli görevler düşmektedir (Şuğle, 2001: 38).

Basın İş Kanunu'ndaki gazeteci tanımını yenilemekte yarar bulunmaktadır. Aksi takdirde kimlerin bu yasaya göre gazeteci sayıldıkları konusunda önemli sorunlar çıkmaktadır. Bu yasaya göre, söz gelimi, bir gazetenin okuyucusunun önüne getirilmesine katkısı olan yazarından şoförüne, bekçisinden reklam müdürüne işletmenin tüm çalışanlarının gazeteci mi sayılacağı ya da bir gazetede yazısı çıkan herkesin gazeteci mi kabul edileceği, yabancı bir gazetenin muhabirinin yasa kapsamında olup olmadığı soru işaretidir.

9. Yasada belirtilen Türkiye'de yayınlanma ne demektir?

Basın İş Kanunu'na göre gazeteci sayılma, Türkiye'de yayınlanma ön koşuluna bağlıdır. Buna göre, söz gelimi, bir Fransız gazetesi olan ve Fransa'da basılan Le Monde gazetesinin Türkiye muhabiri (Ahmet) Basın İş Kanunu kapsamı dışında kalacak; buna karşılık Türkiye'de basılan Milliyet gazetesinin muhabiri (Jacques) Basın İş Kanunu kapsamında olacaktır. Bu koşul büyük bir olasılıkla kaynak Fransız yasasından esinlenerek getirilmiştir. 1935 tarihli Fransız yasasının 2. maddesinde, "...Fransa'da yayınlanan bir günlük ya da süreli yayında veya bir Fransız haber ajansında çalışan..." ibaresi yer almaktaydı. 1974 yılında yapılan bir yasal değişiklikle, madde metnindeki, Fransa'da yayınlanan ve bir Fransız (haber ajansı) deyimleri yasadan çıkarılmıştır (Derieux, 1988: 8-9; Molina, 1989: 25-26; Lacordaire-Michel, 1994: 25).

Fransız hukukundaki bu değişiklik kuşkusuz nedensiz değildir. Yayınlanma sözcüğü, kullanıldığı ilk tarihlerden bu yana, baskı, yayım ve iletişim teknolojisinde yaşanan olağanüstü gelişme nedeniyle, anlamı oldukça değişmiş ve belirsizleşmiştir. Kanımızca, "Türkiye'de yayınlanan ifadesinin kaynak yasada olduğu gibi, bizde de yürürlükten kaldırılması uygun olacaktır. Zira, basılıp, ortaya çıktığı yer anlamında kullanılmış olan deyim, günümüz teknolojisi içinde karmaşaya yol açmaktadır. Söz gelimi bugün bir gazete ya da derginin klasik anlamda matbaa düzeninde basılıp, dağıtılarak satışa sunulmasıyla yayını mümkün iken, aynı gazete ya da derginin bir telefon-faks yoluyla veya bilgisayar ekranında internet hattıyla dünyanın öbür ucuna birkaç saniye içinde yayını da mümkündür. Bu durum görsel, işitsel medya kuruluşlarında uydudan yapılan yayınlarda daha da karmaşık bir nitelik kazanmaktadır (Şuğle, 2001: 39-44).

Öte yandan, Türkiye'de yayınlanma koşulu, aynı işi yapan gazeteciler arasında gereksiz bir ayırımı da yol açmaktadır. Örneğin aynı işi yapan gazetecilerden, gazetesi Türkiye'de yayınlanmayan Basın İş Kanunu kapsamı

dışında kalmaktadır. Kanımızca yasadan yararlanmak bakımından önem taşıması gereken husus, gazetecinin Türkiye'de çalışması olmalıdır.

10. Bir gazete ya da dergide çalışan herkes gazeteci midir?

Gazetecilik mesleğinin bir gazete ya da dergi işletmesinde çalışan herkese hasredilmesi mümkün değildir. Nitekim bir gazete işletmesinde pek çok insan çalışır. Bu çalışanlar yazı işleri kadrosunda yer alan gazeteci niteliğine sahip kişiler olabileceği gibi, gazete işletmesinin şoförü, kapıcısı, bekçisi, muhasebecisi, reklam müdürü vs., gazetecilikle ilgisi olmayan kişiler de olabilir. Belirtelim ki, yasada açıkça gösterilmemiş olmakla birlikte, idari, ticari ve teknik çalışmalarda bulunan kişilerin gazeteci sayılmaları söz konusu değildir (Leloup, 1962: 26; Molina, 1989: 13; Tuncay, 1989: 31; Şakar, 2002: 63; Şuğle, 2001: 60).

11. Basın İş Kanunu'nun 1. maddesinde sözü edilen gazete ve dergiden kastolunan nedir?

Basın İş Kanunu'nun 1. maddesinde gazete ve mevkute (sürelî yayın, dergi) ifadeleri yer almakta, gazetecinin buralarda çalışmasından söz edilmektedir. İlk bakışta açık gibi görünen bu ifade, beraberinde önemli bir tartışmayı getirmektedir. Şöyle ki, bir kimsenin, özellikle yazılı basında çalışan bir kimsenin gazeteci sayılabilmesi için gazete ya da dergi, nesne anlamında eserlere gereksinim vardır. Ancak, acaba adına gazete ya da dergi denilen her türlü eserin örneğinin yazarı ya da muhabiri gazeteci sayılacak mıdır, yoksa acaba gazeteci sayılmak için bir gazete ya da dergi işletmesinde mi çalışıyor olmak gereklidir?

Bu konuda bir görüş, sürelî yayını çıkaran kuruluşun yapısının ve niteliğinin önemli olmadığı yönündedir. Sürelî yayın kuruluşu ne türde olursa olsun, kişi eğer yasada belirtilen anlamda bir çalışma yapmakta ise, gazeteci sayılmalıdır. Yani, gazetecilik çalışmasının belirlenmesinde çalışılan yerin nitelikleri değil, çalışmanın nitelikleri göz önünde tutulur. Bu anlamda, sürelî olmak koşuluyla, her türlü yayının ortaya çıkarılmasında gazetecilik çalışması gerçekleştiren kişi, gazeteci olarak değerlendirilecektir. Yayının ücretli ya da ücretsiz, enformasyon ya da reklam amaçlı, profesyonel editörler ya da dernek, sendika, ticari veya endüstri işletmelerince çıkarılmış olmasının, çalışanlarının gazetecilik niteliğini etkilemesi söz konusu olamaz (Molina, 1989: 17-21; Bilgi için Şuğle, 2001: 46-48).

Buna karşılık diğer bir görüş, bir kimsenin gazeteci niteliğinde sayılabil-

mesi için, çalıştığı kuruluşun bir basın işletmesi olması gerektiği yönündedir. Gazetecilik kimliğine hak kazanabilmek için yayın kadar yayın yeri de önemlidir. Gazetecilik çalışmasını başka bir takım çalışmalardan, özellikle reklama ve halkla ilişkilere yönelik etkinliklerden ayırmak gerekir. Bu nedenle işverenin ya da editörün kimliği, kişiliği ön plandadır. Güncel olay ya da haberlerin kamu oyuna yayımı işletmenin temel amacı olmalıdır. Zira, işletmenin asıl işinin yanında ikincil ya da ek iş olarak sunulan yayın çalışmaları, genellikle işletmenin görüntüsüne, ürünlerinin veya hizmetlerinin artırılmasına yönelik destek amaçlıdır. Bu anlamda yapılan çalışmalara gazetecilik değil, başka adlar vermek gerekir (Leloup, 1962: 26-30; Derieux, 1988: 5; Lacordaire-Michel, 1994: 70-71).

Biz de bu görüşe katılmaktayız. Öncelikle bu görüş, gazetecilere getirilen özel düzenlemeler ve ayrıcalıklı hükümlerin nedeni olan basının önemi ve adeta bir kamu hizmeti gören gazetecilerin korunması gerektiği yolundaki anlayışa uygundur. Gazetecilik özü itibarıyla güncel olay ve haberlerin kamuoyuna iletimidir. Bu anlamda gazeteciyi buna uygun bir yapının içine yerleştirmek, temel amacı enformasyon sunmak olan bir organizmanın parçası yapmak isabetli olacaktır. Öte yandan Basın İş Kanunu'nun sistematığı de bu yöndedir. Anılan yasanın 1. maddesinin 212 sayılı yasa ile değiştirilmeden önceki metninde "benzeri yayım müesseseleri" ibaresi yer almaktaydı. Halen de geçerli olan 3. maddede de, yasa kapsamına giren mahiyetteki müesseselerin bildirim yükümünden söz edilmektedir. Dolayısıyla yasa koyucunun gazete ve mevkute deyimlerinden maksadı, gazete ve mevkute işletmeleridir. Belirtelim ki, gazetecinin çalışmasını münhasıran bir gazete veya mevkute yerine getirmesi şart değildir. Birden fazla gazete işletmesinde çalışan bir kimse de, diğer koşulları taşımak kaydıyla gazeteci sayılır (aynı yönde bir başka tartışma, yayının basın yayımı olup olmamasıyla ilgilidir, bkz. Şuğle, 2001: 49-56).

12. Bir gazetede yazıları yayımlanan herkes gazeteci midir?

Bir gazetede yazıları yayımlanan herkesin gazeteci sayılması mümkün değildir. Gerçekten de bir gazetede avukatın, hekimin, tarihçinin, edebiyatçının ya da üniversite öğretim üyesinin yazıları çıkabilir. Bu yazılar tek bir yazı halinde çıkabileceği gibi, bir seriyi de oluşturabilir veya düzenli olarak gazetenin bir köşesini kapsayabilir. Bunun gibi, bir kişinin satranç, briç, bulmaca ya da burç gibi köşeleri olabilir ya da çeşitli kişilerin düzenli olarak resimleri, fotoğrafları, çizgi romanları, karikatürleri yayımlanabilir. Ancak bütün bunlar, bu kişilerin hemen, derhal gazeteci sayılmalarını gerektir-

mez. Bu kişilere gazeteci statüsü tanımak için başka ölçütlerin de aranması zorunludur (Şuğle, 2001: 60-61). Esasen Basın İş Kanunu'nda sözü edilen gazeteci, gazetecilik mesleğini yapan kişidir.

13. Zaten gazeteci gazetecilik mesleğini yapan kişi değil midir?

Evet, ancak bu tanımlama da konuyu açıklamak için yeterli değildir. Çünkü bu defa karşımıza gazetecilik mesleğinin ne olduğu sorusu çıkmaktadır. Gazetecilik mesleğini tanımlamak kolay değildir. Tanımlamanın güçlüğü özellikle gazetecilerle ilgili olarak ortaya çıkan iş ve eğitim çeşitliliğinden kaynaklanmaktadır. Gerçekten de söz gelimi avukat olmak için hukuk fakültesi mezunu, hekim olmak için tıp fakültesi mezunu olmak gerekirken, gazeteci olmak için genellikle herhangi bir fakültenin bitirilmesi aranmamakta; herhangi bir eğitimi olmayan bir kimse ya da örneğin bir avukat, bir hekim gazeteci olabilmektedir. Bu nedenle gazeteciye ya da gazetecilik mesleğini ortaya koymak oldukça güçtür. Belirtelim ki, son yıllarda gazeteci yetiştiren fakültelerin sayısı hızla artmış ve basın kuruluşlarınca bu fakültelerden yetişen eğitilmiş kişiler öncelikle aranır olmuşlardır. Ancak Basın İş Kanunu'nun aradığı ölçü, ücretli olarak gazetecilik uğraşında bulunmaktır. Bunun dışında bir gazetecilik meslek okulu ya da iletişim fakültesi bitirmek zorunluluğu yoktur. Şu halde gazetecilik işinin ne olduğunu saptamak gereklidir.

14. Basın İş Kanunu'nda belirtilen her türlü fikir ve sanat işinde çalışma gazeteciye belirlemek için yeterli değil midir?

Gerçekten de, Basın İş Kanunu'nun 1. maddesinde gazeteci tanımı olarak yalnızca, bu yasanın kapsamına giren her türlü fikir ve sanat işlerinde ücret karşılığı çalışanlara gazeteci denir, ifadesi bulunmaktadır. Bu tanım son derece yetersizdir. Bu tanıma göre gazetede çalışan muhabir ile avukat arasında ayırım yapabilmek ve hangisinin İş Kanunu'na, hangisinin Basın İş Kanunu'na tabi olduğunu belirleyebilmek olanağı yoktur. Öte yandan Türk hukuk öğretisinde fikir ve sanat işleri genellikle birlikte kabul edilmekte ve açıklanmaktadır.

Kanımızca bunlar iki ayrı iştir. Fikir ya da sanat işçiliğinin tek tek ne olduğunun belirlenip açıklanması yeteri kadar zor iken, bu ikisinin bir araya gelerek yeni bir çalışma olarak gösterilmesi isabetli değildir. Gerçekten de içerisinde hem fikir hem sanat işini barındıran bir çalışmayı belirlemek neredeyse olanaksızdır. Böyle bir belirlemenin yapıldığını varsaydığımızda da, gazeteciliğin fikir ve sanat işlerinin birlikte ele alınarak tanımlanması,

büyük bir kitlenin gazeteci sayılmaması gibi bir sonucu doğuracaktır. Öyle ki, fikir işinin asıl olduğu yazarlık, sanat işinin esas olduğu karikatüristlik gazetecilik işinden sayılmama gibi bir tehlikeyle karşılaşacaktır. Dolayısıyla burada anlaşılması gereken, fikir ya da sanat işlerinde çalışmadır (bu ifadenin eleştirisi ve Fransız öğretisi ile yargı kararları için bkz. Şuğle, 2001: 62-67). Kanımızca gazeteciliği belirleyen ölçüt fikir ya da sanat işinde çalışma değil, bu fikir ya da sanat çalışmasının içeriğidir.

15. Gazetecinin çalışmasının içeriği nedir?

Basın İş Kanunu gazetecilik çalışması için, gazete, süreli yayın, haber ve fotoğraf ajanslarındaki her türlü fikir ve sanat işlerinde çalışmadan söz etmiş, ancak bu çalışmanın içeriğine yönelik herhangi bir bilgi vermemiştir. Kanımızca bir kimsenin gazeteciliğini belirleyen ölçüt, bu kimsenin görmekte olduğu çalışmanın içeriğidir. Ne yazık ki, gazetecilik çalışmasının içeriği ile ilgili, iş hukuku kaynaklarımızda bir bilgi bulunmamaktadır. Bu konuda özellikle Fransız hukukunda enformasyon ve aktüalite (güncellik) kavramlarına başvurulmaktadır.

Hemen belirtelim ki, enformasyon ve aktüalite kavramlarına Fransız yasasının gazeteciye tanımlayan hükümlerinde yer verilmemiş, bu iki kavram ortaya çıkan gereksinim nedeniyle Fransız öğretisi ve yargı organlarınc kullanılmışlardır. Ancak Fransız yargı organları bazen bu kavramlara başvurmada duraksamalar göstermekte, kavramları kesin bir ölçüt olarak ele almamaktadır (Fransız öğretisindeki enformasyon ve güncellik kavramlarının tartışılması için bkz. Şuğle, 2001: 67-76; Ayrıca bkz. Lacordaire-Michel, 1994: 11-20; Vistel, 1992: 9; Leloup, 1962: 23; Derieux, 1988: 3; Molina, 1989:14-15, 123-124).

Kanımızca bir kimsenin çalışmasının gazetecilik sayılıp sayılmayacağına ilişkin ölçüt, bu kimsenin çalışmasının enformasyon sunma amaçlı olması ve bu çalışmanın az ya da çok güncellik ile ilişkisinin bulunmasıdır. Aksine bir görüşün kabulü, örneğin bir dergide yazı yazan herkesin gazeteci sayılmasına yol açar. Oysa bir dergi yazısı çok farklı amaç ve işlevlerle yazılmış olabilir. Söz gelimi, bir avukatın, bir hekimin ya da bir üniversite öğretim üyesinin, meslekleriyle ilgili bir takım bilgileri dergide yayımlamaları ya da okuyucuların sorularını yanıtlamaları, onların hemen gazeteci olarak kabul edilmelerini gerektirmez.

16. Enformasyon ne demektir?

Bir kimsenin çalışmasının gazetecilik sayılabilmesi için, bu çalışmanın

enformasyon sunma amaçlı yapılması gerekir. Enformasyon, haber kavramını da içine alan, haberden daha karmaşık, daha kapsamlı bilgidir. Enformasyon, bazen basit haliyle bir bilgi olarak habere yakın bir anlam taşıyabileceği gibi, bazen bir haberi hatırlatması dolayısıyla artık haber olmayan bir bilgi olabilir veyahut bu bilgi, çeşitli düşünceler, yorumlarla dolu olabilir ve artık haber olmadığı halde enformasyon kalmaya devam edebilir (Molina, 1989: 123-124; Haber kavramı için bkz. Ay, 1981: 58-59; Tokgöz, 1981: 51).

Öte yandan enformasyon, bir haberin ya da bilgi ögesinin oluşturulmasından ve/veya keşfinden yazımına ve kamunun bilgisine sunulmasına kadar geçen uzunca bir süreci oluşturur. Bu sürenin içinde, haber ya da bilgi öğelerinin araştırılması, toplanması, sınıflandırılması, geliştirilmesi, yorumlanması, redaksiyonu gibi, çeşitli aşamalar yer alır. İşte gazetecilik işi, bu aşamaların herhangi biriyle veya birkaçıyla doğrudan ilgili çalışmalardır. Diğer bir deyişle, gazeteci bütün bu aşamaların hepsini tek başına gerçekleştirip, bir haberi bulup, araştırıp, geliştirip, yorumlayıp, yazabilir, yani baştan sona ortaya koyabilir, ya da örneğin sadece son işlem olan konuyu yazma işlemini (redaksiyon) gerçekleştirmekle yetinebilir. Basın İş Kanunu'nda yer alan, fikir ve sanat işlerinde (çalışma) ifadesi, ancak bu işlerin bu aşamalardan herhangi birinde yapılmasıyla anlam bulur (Derieux, 1988:3; Tokgöz, 1981: 51).

17. Güncellik nedir?

Güncellik, aktüalite, tazelik, günün olayları, günün konuları gibi anlamlar taşır ve esasen büyük ölçüde enformasyon kavramının içinde yer alır. Bununla birlikte, bazı hallerde güncellik kavramı tek başına kullanılabilen bir ölçüt de olabilmektedir. Bu durum, özellikle, okuyucuyu bilgilendirmek amacıyla yazılan tarihsel bir belge ya da tarihi olayın anlatımında söz konusudur.

Belirtelim ki, gazeteci sayılmanın başlıca ölçütleri olan enformasyon ve güncellik ölçütleri, özellikle, gazeteye sürekli ve düzenli yazı yazan veya çizen ve başlıca işi ve geliri bu olan kişiler bakımından daha esnek değerlendirilmelidir.

18. Gazeteci tanımı için Basın İş Kanunu'nda başka unsurlar yok mu?

Basın İş Kanunu'nda gazetecinin tanımı yapılırken iki de olumsuz unsur

getirilmiştir. Bunlardan biri, gazetecinin İş Kanunu'ndaki işçi tanımı dışında kalması, diğeri kamu kurum ve kuruluşlarında çalışıyor olmamasıdır.

19. Gazetecinin İş Kanunu'ndaki işçi tanımı dışında kalması ne demektir?

Basın İş Kanunu'nun 1. maddesinde gazetecinin tanımı yapılırken olumsuz bir unsur da getirilmiştir. Buna göre, anılan yasanın kapsamına girmek ve gazeteci sayılmak için, diğ er şartların yanında, "İş Kanunu'ndaki işçi tanımı dışında kalma" şartı da aranmaktadır. Böyle bir ifadenin yasada yer almasının nedeni olarak, Basın İş Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarihte, bugün yürürlükten kalkmış olan 3008 sayılı eski İş Kanunu'nun uygulanması gösterilmektedir. Buna göre, anılan iş yasasının getirdiği düzenleme, bedenen çalışan ya da bedeni çalışması fikri çalışmasına üstün olanları kapsamına almakta, fikir çalışanlarını ise kapsam dışı bırakmakta idi. Böylece, örneğin bir gazetede çalıştığı halde, bedenen çalışan ya da bedenen çalışması fikri çalışmasına üstün gelenlerin gazeteci sayılmayacakları ve Basın İş Kanunu'nun kapsamına giremeyecekleri vurgulanmış oluyordu (Tuncay, 1989: 38; Şakar, 2002: 67).

Kanımızca bu vurgulama, yasa koyucunun gazeteciyi tam ve isabetli bir biçimde tanımlayamamasının tedirginliğinden gelen, gereksiz bir vurgulamadır. Zira eski iş yasasının dönemi ele alındığında, bu yasa zaten fikir çalışması üstün gelenleri kapsamı dışında bırakmakta idi. Buna karşılık Basın İş Kanunu'nun fikir ve sanat işlerinde çalışanları kapsamına aldığı göz önüne alınırsa, bu iki yasanın zaten ayrı iki çalışmayı düzenlemiş oldukları ortadadır. Bu nedenle, Basın İş Kanunu'ndaki, İş Kanunu'ndaki işçi tanımı dışında kalan ifadesi, bir tekrar hükmünden başka bir anlam taşımamaktadır. Nitekim, fikir işçilerini de kapsamına alan yeni İş Kanunu düşünüldüğünde, günümüzde de bu iki ayrı iş yasası çakışmamaktadır. Çünkü, Basın İş Kanunu, özel türde bir fikir veya sanat işçiliğini esas almakta, diğ er bir deyişle konusunu, fikir işçiliği içinde özel bir yeri olan gazetecilik mesleği oluşturmaktadır (Şuğle, 2001: 77; Basın İş Kanunu'nda İş Kanunu'na yapılan bu yollamayı değerli bulan görüş için bkz. Tuncay, 1989: 38).

20. Gazetecinin kamu kurum ve kuruluşlarında çalışıyor olmaması ne demektir?

Basın İş Kanunu'nun istisnalar başlıklı 2. maddesi ile getirilen hükümd e, 1. maddenin kapsamında bulunup da devlet, vilayet, belediyeler ve iktisadi devlet teşekkül ve müesseseleriyle sermayesinin yarısından fazlası bu te-

şekillere ait şirketlerde çalışan memur ve hizmetliler hakkında bu kanun hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmektedir. Esasen bu sayılan yerlerin çoğunun kamu tüzel kişiliğine sahip olması ve buralarda çalışanların çoğunlukla memur olmaları nedeniyle, bu hükmün gereksiz yere getirildiği düşünülebilir. Ancak belirtelim ki, memur ve idari sözleşmeli personel yanında, kamu tüzel kişileri, işçi statüsündeki kişileri de çalıştırabilir. Dolayısıyla yasanın anılan bu 2. maddesi hükmü, bu yerlerde iş sözleşmesi ile çalışan ve çalışması gazetecilik çalışması niteliğinde olanlar bakımından uygulama alanı bulmaktadır. Sözü edilen bu kişiler özel hukuka tabi olmalarına, gazetecilik çalışması yapmalarına rağmen Basın İş Kanunu'na tabi olmayacaklardır (Tuncay, 1989: 30; Özek, 1962: 67; Şuğle, 2001: 78).

21. Gazeteci başka bir işte çalışabilir mi?

Basın İş Kanunu'nun 13. maddesinin ilk fıkrasında açıkça, gazeteci, işverenle yaptığı sözleşmede aksi kararlaştırılmadıkça, dışarıda, basınla ilgili olsun ya da olmasın, başka iş tutmakta serbesttir, hükmü yer almaktadır. Bu hüküm ile yasa, gazeteciye, hem basın içinde, hem basın dışında başka bir işte çalışma serbestisi tanımıştır. Bununla birlikte iş sözleşmesi ya da toplu iş sözleşmesi ile bu hükmün aksi kararlaştırılabilir.

Öte yandan anılan maddenin ikinci fıkrasında, iş sözleşmesinin feshinden sonraki zaman için gazetecinin mesleğini icra serbestisini sınırlayan şartların geçersiz olduğu, hükme bağlanmıştır.

22. Gazetecinin ücretinde ne gibi farklılıklar söz konusudur?

İş sözleşmesinde işçinin olduğu gibi, basın iş sözleşmesinde de gazeteci çalışması karşılığında ücrete hak kazanır. Bununla beraber, Basın İş Kanunu gazetecilerin ücretleri bakımından bazı avantajlı hükümleri kabul etmiştir. Öncelikle, 1475 sayılı İş Kanunu kapsamındaki işçiden farklı olarak gazeteciye, sözleşmede kararlaştırılan ücret her ay peşin olarak ödenir (m. 14/1). Sözleşme süresinin bitiminden önce kusuru olmaksızın işine son verilen gazeteci ise, peşin aldığı ücretin henüz işlememiş olan kısmını iadeye mecbur tutulamaz (m. 14/3).

Gazeteciler her iş yılı sonunda işverenin sağladığı karın emeklerine düşen nispi karşılığı olarak asgari birer aylık ücret tutarında ikramiye alırlar (m. 14/son). Yine gazeteciler, sözleşme hükümleri dışında olarak işveren tarafından verilen işler ya da sipariş edilen ya da yayımlanması kabul edilen yazılar için ayrıca ücrete hak kazanırlar (m. 15/1).

İş Kanunu'nundan farklı olarak, Basın İş Kanunu'nda, silah altına alınan gazeteciye askerliği ve kadın gazeteciye gebeliği sırasında ücret öngörül- müştür (m. 16). Yine bağlı bulunduğu yayın kuruluşundaki bir yayını dola- yısıyla tutuklanan ya da mahkum olan gazeteci ücretini işverenden almaya devam eder (m. 17/1).

Basın İş Kanunu, ücretin zamanında ödenmemesi halinde işvereni, bu ücreti, geçecek her gün için yüzde beş fazlasıyla ödemeye zorunlu tutmuş- tur (m. 14/2). Gecikme için öngörülen günlük yüzde beşlik zam çok yük- sektir. Uygulamada Yargıtay kıyas yoluyla Borçlar Kanunu'nun 44. madde- sini dikkate alarak zamlı ödemede indirim yoluna gitmektedir. Bu görüş öğ- retisi tarafından da genel olarak kabul görmektedir (Tuncay, 1989: 51; Şakar, 2002: 80).

23. Basın İş Kanunu'nda fesih bildirim süreleri ne kadardır?

Bilindiği üzere, iş yasalarında, fesih bildirim (feshi ihbar) hakkının kul- lanılmasından karşı tarafın göreceği zararı azaltmak ve tarafların çıkarlarını dengelemek için belirsiz süreli iş sözleşmelerinin feshinden önce bildirim sürelerine uyulması zorunluluğu getirilmiştir (Süzek, 2002: 435). Basın İş Kanunu'na göre gazeteci, süresi belirsiz bir basın iş sözleşmesini en az bir ay önceden işverene yazılı olarak bildirmek suretiyle feshedebilir (m. 7). İşveren ise (iş güvencesi hükümlerine uymak koşuluyla), hizmet süresi beş yıldan az olan gazeteciler için yazılı bildirimden itibaren bir ay, beş yıldan fazla olanlar için üç aylık bildirim süresine uyarak basın iş sözleşmesini feshedebilir (m. 6/4). Uygulamada bildirimlerin yazılı olarak yapılması ge- çerlik değil, ispat şartı olarak kabul edilmektedir. Fesih bildirim süreleri fe- sih beyanının karşı tarafa ulaştığı andan itibaren işlemeye başlar. Basın İş Kanunu'na göre bildirim süreleri asgari olup, sözleşme ile artırılabilir (m. 8) (Şakar, 2002: 95).

Belirsiz süreli basın iş sözleşmesini bildirim süresine uymadan fesheden taraf, ister gazeteci olsun, ister işveren, karşı tarafa bu sürelerle ilişkin ücret tutarından ihbar tazminatı ödemek zorunda kalır. Belirtelim ki, yasada ön- görülen haklı nedenlerden biri varsa, basın iş sözleşmesi gazeteci ya da iş- veren tarafından bildirim süresi verilmeksizin (ve de ihbar tazminatı öden- meksizin) derhal sona erdirilebilir.

24. Ölüm tazminatı nedir?

Basın İş Kanunu'nun 18. maddesinde düzenlenen bu tazminatın niteliği

öğretide tartışmalıdır (ayrı bir tazminat olduğu yönünde, Tuncay, 1989: 81; Özek, 1962: 97; kıdem tazminatı olduğu yönünde, Şakar, 2002: 107-108). Anılan maddeye göre, gazetecinin ölümü nedeniyle iş sözleşmesinin sona ermesi halinde, eşi ve çocuklarına ve bunlar bulunmadığı takdirde geçimi kendisine düşen (terettüp eden) aile üyelerine (efradına), ölenin aylık ücretinin üç mislinden az olmamak üzere, kıdem hakkı tutarında ölüm tazminatı verilir.

25. Basın İş Kanunu'nda kıdem tazminatı nasıl düzenlenmiştir?

Türk iş hukukunun en önemli konularından biri olan kıdem tazminatı Basın İş Kanunu'nda çok kötü bir biçimde kaleme alınmış, bu nedenle öğreti ve uygulamada tartışmalara ve farklı yorumlara yol açmıştır (kuramsal tartışmalar için bkz. Oğuzman, 1967: 875 vd.; Özek, 1962: 87 vd.; Tuncay, 1989: 83 vd.; Şakar, 2002: 109 vd.). Bu yasadaki kıdem tazminatı düzenlemesinin eksik ve yetersiz olduğu açıktır. Örneğin yasada emekli olan gazetecinin kıdem tazminatı alabileceği dahi öngörülmemiştir.

Bununla beraber, İş Kanunu'ndakinden farklı olarak Basın İş Kanunu'ndaki kıdem tazminatı düzenlemesi mutlak emredici bir hüküm değildir. Başka bir deyişle, kıdem tazminatına hak kazanma halleri ya da koşulları gazeteci lehine sözleşme ya da toplu iş sözleşmesi ile değiştirilebilir. Buna göre, söz gelimi sözleşme ile, gazetecinin emekliliği ya da istifası halinde kıdem tazminatının ödeneceği hükme bağlanabilir.

Basın İş Kanunu'na göre kıdem tazminatı alabilmek için gazetecinin meslekte en az beş yıl çalışmış olması gereklidir. Kıdem hakkı gazetecinin bir işverenin yanında çalışmaya başladığı tarihten değil, mesleğe ilk giriş tarihinden itibaren hesaplanır (ancak, bir defa kıdem tazminatı alan gazetecinin kıdemi, yeni işe girişinden itibaren hesaplanır). İşverenin haklı bir neden olmaksızın basın iş sözleşmesini feshetmesi, gazeteciye kıdem tazminatı ödemesini gerektirir. Bunun dışında sözleşme gazeteci tarafından haklı bir nedenle feshedilirse, gazeteci kıdem tazminatı almaya hak kazanır. Ayrıca, Basın İş Kanunu'nun 11. maddesi gazeteci için vicdan hükmü (clause de conscience) öngörmüştür. Buna göre, bir süreli yayının veçhe ve karakterinde gazeteci için şeref veya şöhretini veya genel olarak manevi çıkarlarını ihlal eden bariz bir değişiklik meydana gelirse, gazeteci bildirim süresini beklemeden sözleşmeyi feshedebilir ve kıdem tazminatını alabilir.

Kıdem tazminatı kural olarak derhal ve bir defada ödenir. Bununla birlikte yasa, işverenin maddi olanaksızlığı nedeniyle bir yılı aşmayan dört

taksitte ödemeye imkan tanımıştır. Belirtelim ki, diğer iş yasalarının aksine, Basın İş Kanunu'nda kıdem tazminatına bir tavan getirilmemiştir. Buna karşılık, gazetecinin 24 aylık ücreti tutarındaki kıdem tazminatı gelir vergisinden muaf olup, bunu aşan kısmı vergiye tabidir.

26. Stajyer gazeteci kime denir?

Basın İş Kanunu'nda kötüye kullanılan kurumlardan biri de stajyerlik kurumudur. Genel olarak stajyer kavramı, işçi niteliğinden çok öğrenci niteliği taşıyan ve bir meslek hakkında kuramsal bilgilere sahip olup, işyerindeki uygulamayı izleyerek mesleki bilgilerini geliştiren kişiler için kullanılır. Ancak Basın İş Kanunu'nda staj süresi, deneme süresi ile çakışan ve aynı anlama gelen kavramlar olarak kullanılmıştır. Anılan yasanın tecrübe müddeti başlıklı 10. maddesinde, mesleğe ilk giren gazeteciler için en çok üç aylık bir deneme süresinin kararlaştırılabileceği öngörülmüştür. Böyle bir staj süresi kararlaştırıldığı takdirde, bu süre içinde taraflar iş sözleşmesini herhangi bir neden göstermeden ve derhal feshedebilirler.

Yasada belirtildiği üzere, deneme ya da staj süresi üç aydan fazla olamaz ve ancak mesleğe ilk giren gazeteciler için konabilir. Buna aykırı olarak getirilen, örneğin üç ayı aşan staj süresi ya da iş deneyimi olan bir gazeteciye stajyerlik öngörüldüğünde, ilk halde deneme süresinin üç ayı aşan kısmı, ikinci halde deneme süresinin tamamı geçersiz sayılacaktır. Ayrıca, Basın İş Kanunu'na göre stajyer gazeteci sayısı, sözleşmeli yazı işleri kadrosunun yüzde onunu geçemez.

27. Basın iş sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması sorunu?

Basın İş Kanunu'nun uygulanmasında ortaya çıkan önemli sorunlardan biri de iş sözleşmesinin yazılı yapıp yapılmamasıdır. Anılan yasanın 4. maddesine göre gazeteci ile kendisini çalıştıran işveren arasındaki iş sözleşmesinin yazılı biçimde yapılması zorunludur. Uygulamada bazı işverenlerin böyle yazılı bir sözleşme yapmadıkları, gazeteciye stajyer gazeteci olarak gösterdikleri ya da gazeteci ile sanki gazeteci bağımsız bir çalışanmış gibi, telif sözleşmesi yaptıkları görülmektedir. Öğretide bir görüş yazılı olarak yapılmadıkça iş sözleşmesinin geçersiz olduğu yönündedir. Buna karşılık Yargıtay'ın da katıldığı diğer bir görüşe göre, yasadaki biçim koşulu bir geçerlik şartı değil, gazetecinin haklarının açıklığa kavuşması açısından önlem niteliğindedir. Yazılı sözleşmenin yapılmamış olması, işverenin para cezasına çarptırılması nedenidir. Şu halde, yazılı bir sözleşmesi bulunmasa bile, bir işverene bağlı olarak gazetecilik çalışması yaptığını ispatlayan bir kişi, Basın İş Kanunu'nun tanıdığı bütün haklardan yararlanır.

28. Hastalık halinde gazetecinin korunması?

Hastalık ya da kaza nedeniyle gazetecinin kısa süreli olarak iş görme borcunu ifa edememesi halinde ücretini alıp almayacağı Basın İş Kanunu'nda düzenlenmemiştir. Bu boşluğun Borçlar Kanunu'nun 328. maddesi uyarınca, uzun süre için yapılan sözleşmede, işçi hastalık gibi nedenlerle kısa bir süre işi ifa edemezse, bu müddet için ücret istemeye hakkı vardır, hükmüyle doldurulması uygun olur (Tuncay, 1989: 64; Şakar, 2002: 76). Ayrıca, Basın İş Kanunu'nun 12. maddesinde, gazetecinin uğradığı hastalık nedeniyle iş sözleşmesinin işveren tarafından feshedilemeyeceği, hükmü yer almaktadır. Bununla beraber, bu hastalığın altı aydan fazla uzaması halinde tazminat verilmek suretiyle sözleşme feshedilebilir. Ancak, bu şekilde işten çıkarılan gazeteci, azami bir yıl içinde iyileştiği takdirde tekrar eski işine tercihan alınır.

29. Gazetecinin yıllık ücretli izni?

Basın İş Kanunu'nun 21. maddesi, gazetecinin yıllık ücretli izin süresini, yayın organının günlük olup olmamasına göre farklı düzenlemiştir. Buna göre, günlük bir yayın organında çalışan bir gazeteciye, en az bir yıl çalışmış olmak kaydıyla, yılda dört hafta tam ücretli izin verilir. Eğer gazetecinin meslekteki hizmeti on yıldan fazla ise, bu ücretli izin altı haftadır. Günlük olmayan yayın organlarında çalışan gazetecilere ise, (bir yılı doldurma şartı aranmadan) her altı aylık çalışma devresi için iki hafta ücretli izin verilir. İzin sürelerine, bu sürelere rastlayan ulusal bayram, hafta tatili, genel tatil gibi günler ayrıca eklenir.

30. Son olarak?

Basın İş Kanunu gerek gazeteciler ve gerek bunların korunmasıyla toplum açısından önemli bir yasadır. Türk iş hukuku tarihi içinde pek çok yönden öncü rolü oynamıştır. Ancak bu yasa bugün için eskimiş, diğer iş yasalarında yapılan değişikliklerden sonra onlardan geri duruma düşmüştür. Yasanın günümüz koşullarına uygun bir biçimde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Bu yeni düzenleme içinde öncelikle gazeteci kavramı ele alınmalı, çağdaş medya göz önüne alınarak yeniden tanımlanmalıdır. Bu tanımlama diğer basın yasalarıyla bütünlük içinde yapılmalıdır. Daha sonra Basın İş Kanunu'nda, ücret, ihbar ve kıdem tazminatı, çalışma düzeni gibi pek çok hüküm, gazetecilik mesleğinin koşulları içinde, diğer iş yasalarıyla uyumlu hale getirilerek, yeniden düzenlenmelidir.

Kaynaklar

- AY, Nihad, **Sosyal Politika Açısından Ücretle Çalışan Gazetecilerin Korunması**, İzmir 1981 (Yayınlanmamış doçentlik tezi).
- AUVRET, P., **Les Journalistes, Statut, Responsabilités**, Paris 1994.
- BOHERE, G., **Gazetecilik Mesleği, Gazetecilerin Çalışma Koşulları Üzerine Bir İnceleme**, (Çev. Nurhan Süral), Uluslararası Çalışma Örgütü, Ankara 1986.
- DANIŞMAN, Ahmet: **Basın Özgürlüğünün Sağlanması Önlemleri**, Devletin basın karşısındaki aktif tutumu, Ankara 1982.
- DERIEUX, Emmanuel: **Journalistes**, Encyclopedie Dalloz., 1988.
- DÖNMEZER, Sulhi: **Basın ve Hukuku**, B.4, İstanbul 1976.
- İÇEL, Kayıhan: **Kitle Haberleşme Hukuku**, B.3, İstanbul 1990.
- LACORDAIRE-MICHEL, Laure Rousse: **La Definition du journaliste professionnel**, Mémoire de DEA, Université de Paris II 1994.
- LELOUP, Jean-Marie: **Le journal, les journalistes et le droit d'auteur**, Institut Français de Presse Université de Paris, Paris 1962.
- MOLINA, Manuel: **Les journalistes, Statut professionnel, libertés et responsabilités**, Paris 1989.
- OĞUZMAN, M. Kemal: **Gazetecilerin Mesleki ve Sosyal Hakları ve Bunların Korunması**, İÜHF 1967, C.32, S. 2-4.
- ÖZEK, Çetin: **Basın Hukukumuzda Göre Fikir İşçileri İle İşverenler Arasındaki Hukuki Münasebet**, İÜHF 1962, C.XXXVIII, no.1.
- SÜZEK, Sarper: **İş Hukuku**, İstanbul 2002.
- SÜZEK, Sarper: **İş Akdini Fesih Hakkının Kötüye Kullanılması**, Ankara 1976.
- ŞAKAR, Müjdat: **Basın İş Hukuku, Gazetecilerin Çalışma İlişkileri**, İstanbul 2002.
- TILIÇ, L. Doğan: **Utanyorum Ama Gazeteciyim**, Türkiye'de ve Yunanistan'da gazetecilik, İstanbul 1998.
- TOKGÖZ, Oya: **Temel Gazetecilik**, Ankara 1981.
- TUNCAY, A. Can: **Hukuki Yönden, Basında İşçi-İşveren İlişkileri**, İstanbul 1989.
- YÜCEDOĞAN, Güleda: **Türkiye'de ve Fransa'da Gazeteci Kimliği Sorunu, Kanunlar ve Etik Değerler Açısından**, İstanbul 1998.
- YÜCEL, Seniye: **İktidar ve Basın Kartı**, Ankara 1995.